

VMI IŠAIŠKINO, KAD „NE VISKAS AIŠKU“: momentinis nusidėvėjimas – kada tai apsimoka, o kada kelia riziką

Marina GUPTOR
Konsultantė ekspertė

◆ **2026 metai** atnešė didesnius mokesčius ir žvarbi žiema dar pasirūpino gerokai padidėjusiomis sąskaitomis. Tačiau valdžia, priimdama įstatymo pakeitimus dėl mokesčių padidinimo, numetė ir šiek tiek „sūrio“ – mokesčių lengvatų. Viena iš žymesnių lengvatų yra momentinis ilgalaikio turto nusidėvėjimas. Straipsnyje nagrinėsime mokesčių administratoriaus išaiškinimus, kaip turi būti taikomos momentinio nusidėvėjimo nuostatos, kad pasinaudojus šia lengvata įmonė neatsidurtų pelėkautuose.

LR pelno mokesčio įstatymas (PMĮ) nustato, kad ilgalaikio turto nusidėvėjimo sąnaudos laikomos ribojamų dydžių leidžiamais atskaitymais apskaičiuojant pelno mokestį. PMĮ 18 straipsnis išaiškina, kad pelno mokesčio apskaičiavimo tikslais turi būti apskaičiuotas nusidėvėjimas, kad jis būtų laikomas ribojamų dydžių leidžiamais atskaitymais.

Nuo 2026 metų įsigaliojo šio straipsnio 13 dalis, kuri nustato, kad turto įsigijimo kaina gali būti atskaitoma iš pajamų tą mokestinį laikotarpį, kurį ilgalaikis turtas pradėtas naudoti. Tai reiškia, kad galima netaikyti nusidėvėjimo normatyvų, nurodytų PMĮ 1 priedėlyje, o tais pačiais metais, kai turtas pradėtas naudoti įmonės veikloje, visą įsigijimo vertę pripažinti leidžiamais atskaitymais.

Taigi, **pagrindiniai dalykai**, į kuriuos reikia atkreipti dėmesį, norint pasinaudoti momentinio nusidėvėjimo galimybe, yra šie:

- 1. *Momentinis nusidėvėjimas yra lengvata*, todėl įmonė turi įvertinti ne tik galimybes, bet ir *reikalavimus*, kuriuos nustato PMĮ. Momentinis nusidėvėjimas yra išimtis iš bendrųjų ilgalaikio turto nusidėvėjimo taisyklių – ji leidžia visą nustatytoms grupėms priskirto ilgalaikio turto įsigijimo / pasigaminimo kainą atskaityti iš pajamų tais metais, kuriais šis turtas pradėtas naudoti vieneto veikloje pajamoms uždirbti ar ekonominei naudai gauti.

LIETUVOS RESPUBLIKOS
PELNO MOKESČIO
ĮSTATYMAS

2001 m. gruodžio 20 d. Nr. IX-675
Vilnius

<...>

18 straipsnis. Ilgalaikio turto nusidėvėjimo arba amortizacijos sąnaudos

<...>

13. Neatsižvelgiant į šio straipsnio nuostatas, visa ilgalaikio turto, priskirto šio Įstatymo 1 priedėlyje nurodytoms ilgalaikio turto grupėms „mašinos ir įrengimai“, „įrenginiai (statiniai, gręžiniai ir kt.)“, „kompiuterinė technika ir ryšių priemonės (kompiuteriai, jų tinklai ir įranga)“, „programinė įranga“, „įsigytos teisės“ ir ilgalaikio turto grupės „krovininiai automobiliai, priekabos ir puspriekabės, autobusai – ne senesni kaip 5 metų“ turtui – krovininiams automobiliams, priekaboms ir puspriekabėms, įsigijimo kaina gali būti atskaitoma iš pajamų tą mokestinį laikotarpį, kurį ilgalaikis turtas pradėtas naudoti. Jeigu ilgalaikis turtas, kurio įsigijimo kaina atskaityta pagal šios dalies nuostatas, naudojamas vieneto veikloje trumpiau negu 3 metus, išskyrus vieneto pabaigą ir atvejus, kai ilgalaikis turtas nebenaudojamas ar perleidžiamas dėl teisės aktų reikalavimų, prarandamas dėl nenugalimos jėgos (*force majeure*) aplinkybių ar nusikalstamos trečiųjų asmenų veiklos, taip pat kai šio Įstatymo 41 straipsnyje nustatytais reorganizavimo ir perleidimo atvejais vienetas perleidžia ilgalaikį turtą kitam vienetui ir įsigyjantysis vienetas, kaip jis suprantamas pagal šio Įstatymo 41 straipsnio 2 dalį, perimtą ilgalaikį turtą naudoja iki tol, kol sueis ne mažiau kaip 3 metai nuo ilgalaikio turto naudojimo jį perleidžiančiajame vienete, kaip jis suprantamas pagal šio Įstatymo 41 straipsnio 2 dalį, pradžios, apskaičiuotas praėjusių mokestinių laikotarpių pelno mokestis perskaičiuojamas taikant šio Įstatymo 1 priedėlyje nustatytus nusidėvėjimo arba amortizacijos normatyvus. Šios dalies nuostatos netaikomos ilgalaikiam turtui, kurio įsigijimo išlaidomis mažinamas apmokestinamasis pelnas pagal šio Įstatymo 46-1 straipsnio nuostatas.

Pastaba: 13 dalies nuostatos taikomos apskaičiuojant pelno mokestį, kai apmokestinamojo vieneto pajamoms uždirbti naudojamas ilgalaikis turtas, įsigytas 2026 m. sausio 1 d. ir vėliau. (galioja nuo 2026 01 01, papildyta 2025 06 17 LR Įstat. Nr. XV-285)

<...>

„Pačiolio“ norminių aktų sąvadais, „Pelno mokestis“ > I. Pelno mokesčio įstatymas.

■ 2. Momentinis nusidėvėjimas gali būti taikomas *tik tam tikroms turto grupėms*. Įmonės mokestinio laikotarpio pajamos mažinamos visa įsigijimo kaina to mokestinio laikotarpio metu veikloje pradėto naudoti turto, priskirto šioms PMĮ 1 priedėlyje nurodytoms ilgalaikio turto grupėms:

- „mašinos ir įrengimai“,
- „įrenginiai (statiniai, gręžiniai ir kt.)“,
- „kompiuterinė technika ir ryšių priemonės (kompiuteriai, jų tinklai ir įranga)“,
- „programinė įranga“,
- „įsigytos teisės“,
- „krovininiai automobiliai, priekabos ir puspriekabės, autobusai – ne senesni kaip 5 metų“ (šios grupės turtui, išskyrus autobusus).

Įmonė pagal savo nusistatytą vidaus tvarką turi teisę pasirinkti, kurių konkrečių ilgalaikio turto vienetų, priskiriamų PMĮ 18 straipsnio

13 dalyje nustatytiems turto grupėms, visa įsigijimo kaina bus priskiriama leidžiamiems atskaitymams iš karto, o kurių – dalimis per šio turto nusidėvėjimo laikotarpį, taikant bendrąją PMĮ 18 straipsnyje nustatytą nusidėvėjimo tvarką.

Taigi, nuo 2026 metų įsigijus kelis tos pačios ilgalaikio turto grupės (įskaitant identiškus) turto vienetus, įmonė turi teisę spręsti dėl kiekvieno turto vieneto atskirai ir gali nuspręsti vieniems taikyti momentinį nusidėvėjimą, o kitiems – netaikyti, jeigu toks sprendimas yra numatytas įmonės vidaus tvarkoje. Minimalus sprendimo taikymo konkrečiam turto vienetui laikotarpis taip pat yra nustatomas individualiai.

■ 3. Lengvata taikoma *turtui, įsigytam ne anksčiau kaip 2026 metais*. Momentinio nusidėvėjimo galimybė gali būti taikoma ilgalaikio turto, įsigyto nuo 2026 m. sausio 1 d., įsigijimo kainai atskaityti iš pajamų, apskaičiuojant ir deklaruojant pelno mokestį už 2026 metus ir vėlesnius mokestinius laikotarpius.

PAVYZDYS

Jeigu patvirtintas mokestinis laikotarpis nesutampa su kalendoriniais metais ir trunka nuo liepos 1 d. iki kitų metų birželio 30 d., įmonė gali atskaityti iš pajamų visą tik nuo 2026 m. liepos 1 d., t. y. nuo 2026 metų mokesčio laikotarpio pradžios, įsigyto ilgalaikio turto įsigijimo kainą.

Jeigu ilgalaikis turtas yra įsigytas 2025 metų mokesčio laikotarpio pabaigoje, o faktiškai pradėtas eksploatuoti, t. y. pradėtas naudoti pajamoms uždirbti ar ekonominei naudai gauti, tik 2026 m. sausio mėnesį, tai šio turto įsigijimo kaina iš pajamų neatskaitoma taikant momentinio nusidėvėjimo nuostatas. Šiuo atveju turto įsigijimo kaina pagal PMĮ 18 straipsnyje nustatytą tvarką yra priskiriama ribojamų dydžių leidžiamiems atskaitymams dalimis per šio turto nusidėvėjimo laikotarpį.

- 4. Ilgalaikio turto *įsigijimo kaina ir nusidėvėjimo skaičiavimo pradžia nustatomos* vadovaujantis PMĮ 14 ir 18 straipsniais. Įmonės veiklos pobūdis neturi įtakos momentinio nusidėvėjimo nuostatų taikymui. Svarbu, kad turtas, kurio įsigijimo kaina atskaitoma, būtų naudojamas veikloje ne trumpiau nei 3 metus nuo atidavimo naudoti.
- 5. *Remonto sąnaudų – leidžiami atskaitymai.* Jeigu yra atliekami ilgalaikio turto, kurio visa įsigijimo kaina atskaityta iš pajamų pagal PMĮ 18 straipsnio nuostatas, remonto darbai, kurie pailgina turto naudingo tarnavimo laiką arba pagerina jo naudingąsias savybes, tai, apskaičiuojant pelno mokestį, patirtos remonto išlaidos yra priskiriamos leidžiamiems atskaitymams tuo mokesčiu laikotarpiu, kurį jos faktiškai patiriamos. Jeigu yra atliekami jau 2026 metais įsigyto ilgalaikio turto, kurio visa įsigijimo kaina atskaityta iš pajamų pagal PMĮ 18 straipsnio nuostatas, remonto darbai, kurie pailgina turto naudingo tarnavimo laiką arba pagerina jo naudingąsias savybes, tai, apskaičiuojant pelno mokestį, patirtos remonto išlaidos yra priskiriamos leidžiamiems atskaitymams tuo mokesčiu laikotarpiu, kurį jos faktiškai patiriamos.

Tačiau, jeigu 2026 metais atliekami esminio pagerinimo ar remonto darbai to ilgalaikio turto, kuris buvo įsigytas iki 2026 metų ir kurio įsigijimo kaina nebuvo atskaityta iš pajamų taikant PMĮ 18 straipsnio 13 dalyje nustatytą momentinio nusidėvėjimo tvarką, tai, apskaičiuojant pelno mokestį, patirtos esminio pagerinimo išlaidos yra priskiriamos ribojamų dydžių leidžiamiems atskaitymams ir atskaitomos PMĮ 18 straipsnyje nustatyta bendra tvarka per turto nusidėvėjimo laikotarpį.

- 6. **Minimalus turto naudojimo laikotarpis – 3 metai.** Nustatytas trejų metų laikotarpis prasideda nuo tos dienos, kai turtas pradėdamas eksploatuoti, ir pasibaigia po trejų metų atitinkamą mėnesį ir dieną.

6.1. Jeigu ilgalaikis turtas įmonės veikloje naudojamas tam tikrą laiką, pavyzdžiui, vienerius ar dvejus metus, o trečiaisiais metais dėl tam tikrų priežasčių (ekonominių sąlygų pasikeitimo, finansavimo nutraukimo ar pan.) jis veikloje nebe naudojamas, tai įmonė privalo perskaičiuoti atitinkamų praėjusių mokesčių laikotarpių apmokestinamuosius pelnus, kurie buvo sumažinti dėl tokio turto įsigijimo kainos atskaitymo iš pajamų PMĮ 18 straipsnio 13 dalyje nustatyta tvarka. Atitinkamai šio turto įsigijimo kaina pagal PMĮ 18 straipsnyje nustatytą tvarką priskiriama ribojamų dydžių leidžiamiems atskaitymams dalimis per šio turto nusidėvėjimo laikotarpį. Taip pat įmonė privalo mokesčių administratoriui pateikti patikslintas tų mokesčių laikotarpių metines pelno mokesčio deklaracijas.

PAVYZDYS

Įmonė, teikianti krovininių pervežimo paslaugas, 2026 metais nusprendė plėsti savo vykdomą veiklą ir tuo tikslu 2026 m. sausio 15 d. papildomai įsigijo krovininį automobilį už 45 000 Eur. Remiantis 2026 m. sausio 20 d. perdavimo naudoti aktu jis pradėtas eksploatuoti.

Įsigytą krovininį automobilį įmonė priskiria ilgalaikio turto grupei „krovininiai automobiliai, priekabos ir puspriekabės, autobusai – ne senesni kaip 5 metų“ ir, apskaičiuodama 2026 metų apmokestinamąjį pelną,

pajamas sumažina visa įsigyto ir veikloje pradėto naudoti krovininio automobilio įsigijimo kaina – 45 000 Eur.

2028 m. liepos 15 d., t. y. trečiaisiais turto naudojimo veikloje metais, eismo įvykio metu krovininis automobilis nepataisomai sugadinamas ir veikloje toliau jau nebus naudojamas. Kadangi automobilis įmonės veikloje buvo naudojamas trumpiau negu trejus metus, tai įmonė turi perskaičiuoti 2026 ir 2027 mokesčių metų apmokestinamuosius pelnus, t. y. 2026 mokesčių metų sąnaudas atitinkamai sumažinti visa automobilio įsigijimo kaina (45 000 Eur) ir šią įsigijimo kainą pagal PMĮ 18 straipsnyje nustatytą tvarką priskirti ribojamų dydžių leidžiamoms atskaitymams dalimis per šio turto nusidėvėjimo laikotarpį iki eismo įvykio datos – 2028 m. liepos 15 d.

Todėl, vadovaujantis PMĮ 1 priedėliu, krovininio automobilio nusidėvėjimas skaičiuojamas taikant 4 metų (48 mėn.) nusidėvėjimo normatyvą. Įmonė, apskaičiuodama 2026 m. apmokestinamąjį pelną, ribojamų dydžių leidžiamoms atskaitymams gali priskirti šio automobilio nusidėvėjimo sumą, kuri apskaičiuojama taip: 10 313 Eur = (45 000 Eur : 4 (normatyvas metais) : 12 mėn. × 11 mėn.), 2027 m. – 11 250 Eur = (45 000 Eur : 4 (normatyvas metais), atitinkamai 2028 m. – 6 563 Eur = (45 000 Eur : 4 (normatyvas metais) : 12 mėn. × 7 mėn.). Tai pat vienetas privalo mokesčių administratoriui pateikti patikslintas 2026 ir 2027 mokesčių metų metines pelno mokesčio deklaracijas.

6.2. Nuostatos dėl apmokestinamojo pelno perskaičiavimo netaikomos šiais atvejais:

- 6.2.1. jei vienetas pasibaigia. Pagal LR civilinio kodekso 2.95 straipsnio nuostatas, juridinis asmuo pasibaigia nuo jo išregistravimo iš Juridinių asmenų registro, likvidavimo arba reorganizavimo atvejais;
- 6.2.2. kai turtas nebenaudojamas ar perleidžiamas dėl teisės aktų reikalavimų (pavyzdžiui, vadovaujantis ES Tarybos direktyvomis ir (ar) LR teisės aktais dėl tam tikro sektoriaus, pavyzdžiui, energetikos, pertvarkymo);
- 6.2.3. kai prarandamas dėl nenugalimos jėgos (*force majeure*) ar nusikalstamos trečiųjų asmenų veikos;

Momentinis nusidėvėjimas yra lengvata, todėl įmonė turi įvertinti ne tik galimybes, bet ir reikalavimus, kuriuos nustato PMĮ.

- 6.2.4. kai turtas vienetė buvo naudojamas trumpiau negu trejus metus dėl reorganizavimo ar perleidimo, atitinkančio PMĮ 41 straipsnio 2 dalyje numatytus reikalavimus, tai apmokestinamasis pelnas už praėjusius mokesčius laikotarpius neperskaičiuojamas ir metinės pelno mokesčio deklaracijos netikslinamos, jeigu įsigyjantysis vienetas perimtą turtą naudos iki tol, kol sueis treji metai nuo ilgalaikio turto naudojimo jį perleidusiam vienetė pradžios. Šios nuostatos taip pat taikomos:
  - kai užsienio (įsigyjantysis) vienetas po reorganizavimo ar perleidimo, atitinkančio PMĮ 41 straipsnio 3 dalyje numatytus reikalavimus, toliau vykdys veiklą per nuolatinę buveinę LR teritorijoje ir naudos perimtą turtą;
  - jei reorganizavimas vykdomas pagal PMĮ 41 straipsnio 2 dalies 9 punktą, ir Europos bendrovės ar Europos kooperatinės bendrovės per nuolatinę buveinę toliau naudos iš įsigyjamojo ar perleidžiančiojo vieneto perimtą turtą.

PAVYZDYS

Lietuvos įmonė A 2026 m. sausio 15 d. įsigijo gamybinius įrenginius už 34 000 Eur. Remiantis vasario 1 d. perdavimo naudoti aktu jie pradėti eksploatuoti. Įrenginius įmonė priskiria ilgalaikio turto grupei „mašinos ir įrengimai“ ir, apskaičiuodama 2026 metų apmokestinamąjį pelną, pajamas sumažina visa įsigytų ir veikloje pradėtų naudoti įrenginių įsigijimo kaina – 34 000 Eur.

2027 metais įmonė A buvo reorganizuota PMĮ 41 straipsnio 2 dalies 4 punkte (padalijimas) nustatyta tvarka ir savo veikloje naudojamą turtą perdavė naujai įkurtam Lietuvos

vienetui B, kuris šį turtą – gamybinius įrenginius – planuoja naudoti savo veikloje iki tol, kol sueis 3 metai nuo naudojimo įmonėje A pradžios, t. y. naudos iki 2029 m. vasario 1 d.

Nors įrenginiai, kurių visa įsigijimo kaina šios dalies nustatyta tvarka buvo sumažintos įmonės A 2026 metų pajamos, įmonėje buvo naudojami trumpiau negu trejus metus dėl reorganizavimo, atitinkančio PMĮ 41 straipsnio 2 dalyje numatytus reikalavimus, tačiau, atsižvelgiant į tai, kad vienetas B šį turtą naudos savo veikloje iki tol, kol sueis 3 metai nuo naudojimo įmonėje A pradžios, įmonė A ir vienetas B apmokestinamojo praėjusių mokesčių laikotarpių pelno neperskaičiuoja ir metinių pelno mokesčio deklaracijų netikslina.

6.2.5. tais atvejais, kai teisės aktuose nėra tiesioginio reikalavimo perleisti turtą, tačiau juose nurodyti reikalavimai, pavyzdžiui, dėl atitinkamų verslo sričių (veiklų) atskyrimo ir kontrolės perdavimo, gali būti įgyvendinti tik perleidžiant turtą.

Įsigyjantysis vienetas, perėmęs turtą reorganizavimo ar perleidimo atvejais, ar dėl teisės aktų reikalavimų, toliau privalo naudoti šį turtą veikloje pajamoms uždirbti ar ekonominei naudai gauti, kaip tai būtų daręs ilgalaikį turtą perleidęs vienetas. Jei reorganizavimo ar perleidimo atvejais įsigyjantysis vienetas perima turtą (dėl kurio turtą perleidžiantis asmuo įsigijimo kaina susimažino pajamas šioje dalyje nustatyta tvarka) ir šio turto nenaudoja, iki sueis treji metai nuo ilgalaikio turto naudojimo jį perleidusiame vienete pradžios, tai turtą perleidęs vienetas privalo perskaičiuoti ir apmokestinti atitinkamo praėjusio mokesčio laikotarpio apmokestinamąjį pelną, kuris buvo sumažintas dėl tokio turto įsigijimo kainos iš pajamų atskaitymo šios dalies nustatyta tvarka, taip pat atitinkamai turtą perleidęs ir turtą perėmęs vienetas pagal PMĮ 18 straipsnyje nustatytą tvarką priskiria šio turto įsigijimo kainą ribojamų dydžių leidžiamiems atskaitymams dalimis per šio turto nusidėvėjimo laikotarpį ir mokesčių administratoriui pateikia patikslintas tų mokesčių laikotarpių metines pelno mokesčio deklaracijas.

PAVYZDYS

Lietuvos įmonė A 2026 m. sausio 15 d. įsigijo konvejerinę liniją duonos gaminiams pakuoti už 80 000 Eur. Remiantis sausio 20 d. perdavimo naudoti aktu ji buvo pradėta eksploatuoti.

Vienetas priskiria įrenginius ilgalaikio turto grupei „mašinos ir įrengimai“ ir, apskaičiuodamas 2026 metų apmokestinamąjį pelną, pajamas sumažina visa įsigyto ir veikloje pradėto naudoti turto įsigijimo kaina – 80 000 Eur.

2027 m. birželio 1 d. pagal PMĮ 41 straipsnio 2 dalies 8 punktą buvo atskirta įmonės A, toliau tęsiančios veiklą, dalis, kuriai proporcingai priskirtų turto, nuosavo kapitalo ir išpareigojimų pagrindu buvo sukurtas naujas vienetas B. Konvejerinė linija buvo perleista įsigyjančiajam vienetui B.

2028 m. gruodžio 1 d. turtas buvo parduotas, todėl veikloje nebus naudojamas. Jei šiuo perleidimo atveju įsigyjantysis vienetas B perima turtą (dėl kurio perleidžianti įmonė A turto įsigijimo kaina susimažino pajamas šioje dalyje nustatyta tvarka) ir šio turto nenaudoja, iki sueis treji metai nuo ilgalaikio turto naudojimo jį perleidusioje įmonėje A pradžios, tai pagal šios dalies nuostatas, įmonė A ir įmonė B turi perskaičiuoti 2026 ir 2027 mokesčių metų apmokestinamąjį pelną, t. y. 2026 mokesčių metų sąnaudas įmonė A turi sumažinti atitinkamai visa automobilio įsigijimo kaina (80 000 Eur) ir pagal PMĮ 18 straipsnyje nustatytą tvarką šią kainą priskirti ribojamų dydžių leidžiamiems atskaitymams dalimis per šio turto nusidėvėjimo laikotarpį iki turto perleidimo datos – 2027 m. birželio 1 d., o vienetas B turi toliau skaičiuoti nusidėvėjimą, priskirdamas įsigijimo kainą dalimis per likusį šio turto nusidėvėjimo laikotarpį. Atitinkamai įmonė A ir vienetas B privalo pateikti mokesčių administratoriui patikslintas 2026 ir 2027 m. mokesčių laikotarpių metines pelno mokesčio deklaracijas.

Visais PMĮ 18 straipsnio 13 dalyje nustatytais išimtiniais apmokestinamojo pelno neperskaičiavimo atvejais **vienetai turi turėti įrodymus, pagrindžiančius galimybę netaikyti PMĮ 18 straipsnio 13 dalies nuostatų dėl apmokestinamojo pelno perskaičiavimo**. PMĮ nepateiktas konkretus tokių dokumentų sąrašas, todėl vienetas pats

sprendžia, kokius dokumentus surinkti. Tokių dokumentų pavyzdžiais galėtų būti:

- *dėl turto nebenaudojimo ar perleidimo*: vieneto vadovo įsakymas arba kitas sprendimas dėl turto nurašymo / perleidimo; vieneto sudarytos komisijos parengtas turto nurašymo / perleidimo aktas; turto apžiūros akto kopija (jei turtas fiziškai egzistuoja); pardavimo sutartis (jei turtas perleidžiamas) ir pan.;
- *dėl teisės aktų reikalavimų*: vieneto turimi oficialūs dokumentai (pvz., institucijos nurodymas, nutarimas), patvirtinantys privalomą turto nurašymą ar perleidimą (pvz., aplinkosaugos ar saugos reikalavimai), ir pan.;
- *dėl nenugalimos jėgos (force majeure)*: vieneto gauta pažyma iš kompetentingos institucijos (pvz., Priešgaisrinės apsaugos ir gelbėjimo departamento, potvynį ar kitą stichinę nelaimę fiksuojančios institucijos) arba Lietuvos prekybos, pramonės ir amatų rūmų pažyma dėl *force majeure* aplinkybių ir pan.;
- *dėl nusikalstamos trečiųjų asmenų veikos (vagystės, sugadinimo)*: policijos pažyma arba kiti dokumentai, patvirtinantys pranešimą apie įvykį ir pradėtą tyrimą, draudimo išmokos dokumentai (jei turtas buvo apdraustas), nuostolių įvertinimo aktas ir pan.

Turi būti tiek išorinių institucijų (teisėsaukos, draudimo ir pan.) dokumentai, tiek ir vidiniai apskaitos dokumentai, parengti pagal vieneto vidaus nustatytą tvarką: nurašymo aktai, įsakymai, apskaitos įrašai.

- **7. Momentinio nusidėvėjimo lengvata netaikoma turtui, kuris naudojamas įgyvendinant investicinį projektą, reglamentuojamą PMĮ 46-1 straipsnyje.**

Atsižvelgiant į tai, kad PMĮ 46-1 straipsnyje įtvirtinta investicinio projekto lengvata yra alternatyvi momentinio nusidėvėjimo lengvatai, įmonė turi teisę pasirinkti, kurią lengvatą taikyti. Pasirinkus konkretaus turto išsigijimo išlaidų atskaitymui taikyti investicinio projekto lengvatą pagal PMĮ 46-1 straipsnį, šiam turtui jau nebetaikoma momentinio nusidėvėjimo lengvata.

Jeigu įmonė, pradėjusi taikyti investicinio projekto lengvatą, vėliau nusprendžia atskaityti ilgalaikio turto išsigijimo išlaidas pagal PMĮ 18 straipsnio 13 dalies nuostatas, toks sprendimas įpareigoja perskaičiuoti atitinkamų praėjusių mokesčių laikotarpių apmokestinamąjį

pelną ir pateikti mokesčių administratoriui patikslintas minėtų mokesčių laikotarpių metines pelno mokesčio deklaracijas.

- **8. Neatitikimai finansinėje apskaitoje ir pelno mokesčio deklaracijose.** Įmonė, pritaikiusi momentinio nusidėvėjimo lengvatą, turi nepamiršti, kad finansinėje apskaitoje nusidėvėjimas turi būti skaičiuojamas pagal VAS nuostatas, kurios nesuteikia galimybės visos išsigijimo kainos nurašyti tais pačiais metais, kada turtas buvo pradėtas naudoti įmonės veikloje. Todėl atsiranda neatitikimų, kurie turi matytis tiek finansinėse, tiek mokesčių ataskaitose ir deklaracijose.

- **9. Ką verta sutvarkyti įmonės apskaitos ir mokesčių politikoje?** Apskaitos politikoje reikėtų įrašyti atskirą skyrelį apie momentinį nusidėvėjimą, kuriame būtų pateikta informacija:

- kokiam turtui gali būti taikomas;
- kas priima sprendimą (vadovas / buhalteris pagal nustatytus kriterijus);
- kaip dokumentuojamas pasirinkimas (pvz., vadovo įsakymas / IT kortelės žyma);
- į IT apskaitą / ERP sistemą įtraukti papildomą požymį, pvz., „PM momentinis“ (TAIP / NE), kad vėliau būtų aiškiai matoma, kuriems objektams taikyta PMĮ 18 str. 13 d.;
- sekti 3 metų terminą;
- pasiruošti deklaravimui: aprašyti, kaip PLN204 formoje bus parodoma momentinė sąnaudų dalis, kaip bus daromi PM koregavimai iš finansinio rezultato į apmokestinamąjį pelną.

Momentinis nusidėvėjimas pagal PMĮ 18 straipsnio 13 dalį gali būti labai efektyvi mokesstinė priemonė, tačiau ji veikia tik tada, kai įmonė suvaldo tris svarbiausius dalykus: teisingai identifikuoja, ar turtas patenka į leidžiamas grupes ir yra išsigytas / pradėtas naudoti tinkamu laikotarpiu; dokumentais pagrindžia atidavimą eksploatuoti; realiai užtikrina ne trumpesnį kaip 3 metų naudojimo laikotarpį (arba turi įrodymų paketą išimtiniais atvejais). Prie to būtina pridėti tvarkingą vidaus politiką (sprendimo dėl lengvatos taikymo fiksavimas, 3 metų termino sekimas) ir aiškų finansinės apskaitos bei PLN204 formos koregavimų suderinimą, nes priešingu atveju lengvata greitai virsta deklaracijų tikslinimais, perskaičiavimais ir mokesčine rizika – būtent tais pelėkautais. Šiame straipsnyje ir patarėme, kaip jų išvengti.

